

En FREDERIC SOLER

S'ha vingut considerant en Serafi Pitarra com el fundador del teatre català. En efecte, ningú com ell no va aportar en els seus començaments tantes obres i tants esforços. I també, la seva influència personal i artística es deixà sentir amb una tal intensitat que era considerat en aquells temps com un element capital i indispensable pel nostre teatre.

De tot això fa gairebé exactament un segle. Seria bo de dedicar uns comentaris a aquella època heroica i també fer un balanç de la tasca realitzada i treure'n les degudes conseqüències. No és, però, el nostre propòsit avui.

Frederic Soler fou el comediògraf que podria personificar, ell tot sol, la nostra vida teatral en els seus inicis. No hem d'oblidar que exercí en els escenaris barcelonins una mena d'imperi. No solament decidia sobre les obres i els actors sinó que era molt difícil ocupar-se de qüestions de teatre sense comptar amb ell. I respecte a la seva producció, era tan prolífer que semblava d'una fecunditat meravellosa i inestroncable.

Avui, al cap d'un segle de la seva plenitud teatral, ens plau dedicar-li aquests comentaris. El seu amic Conrad Roure ens ajudarà amb les notes que deixà escrites sobre aquest particular. Per als nostres precursors de l'escena, cal reconèixer que no fou tot flors i violes. Es trobaren un bon dia amb una disposició oficial que obligava els autors catalans a portar les obres a la prèvia censura. Primerament, aquesta fou exercida aquí per un censor provincial i, quan trobava alguna dificultat, el visitava l'autor i s'arreglaven les coses. Després, calgué enviar els originals a Madrid i això demanava ja més temps per ésser resolt. Naturalment, als pocs mesos d'inaugurar-se el teatre català, aquests problemes no eren menyspreables.

Però no era això tot. Isabel segona signà «una real ordre dispositiva de què venien obligats els autors dramàtics catalans a què en llurs obres teatrals hi figurés, almenys, un personatge que parlés en castellà». Això durà fins que aquella imposició «va caure en el descrèdit i s'hagué de declarar sense efecte».

L'any 1868, a rel d'uns preludeis de desordre al carrer, que havien d'esclatar aquell setembre a Barcelona, el comte de Chesté, Capità general de Catalunya i acadèmic de la Llengua, redactà una allocució i manà que fés traduïda al català i fixada per les parets de Barcelona i d'altres poblacions de Catalunya. En aquesta

ocasió Frederic Soler fou invitat a presentar-se a Capitanía per revisar el Ban i corregir-ne l'ortografia abans de publicar-se.

Enmig de la vida teatral catalana d'aquells temps sobresurt una casa que era visitada per tothom, autors i actors, com si fós un lloc obligat per a viure la notícia del dia i posar-se en contacte amb els elements directores de l'escena. Era la rebotgeria de Frederic Soler.

Es trobava al carrer d'Escudillers. C. Roure ens la descriu. En entrar, hi havia a l'esquerra el taulell de cara al públic, armaris de cap a cap d'un metre d'alçada, amb rellotges de sobretaula. Al fons, unes vidrieres que arribaven fins a la meitat de la paret i allí començaven unes grans finestres. A l'esquerra del fons, al raó, una porta que donava a la rebotiga i, al mig, un gros rellotge de caixa. Tres escambells al taulell, que eren per seure el rellotger i els dos fadrins, sense cap altre seient en tota la botiga. En Frederic Soler es trobava sempre allí. No freqüentava el cafè ni anava en lloc, ni tan sols a la redacció d'*Un tros de paper*, que la tenia a quatre passes de casa.

Els assistents a la rebotgeria d'en Pitarra eren nombrosos. Esmentarem Valentí Almirall, el qual qualificava aquelles converses de la botiga de «filosofia de taulell». Antoni Altadill, autor del drama castellà *Don Jaime el Conquistador*, i secretari de la Societat formada per a la construcció de *Pitxencu* Monturiol, amb el germà del primer, Carles. Manuel Lasarte, co-autor de *La Creu de la Masia* i autor de comedietes donades per «La Gata» amb el pseudònim de *Pau Pi*. Damàs Calvet, autor del més extens poema català *La Conquesta de Mallorca*, Tomàs Padró, Antoni Fages, col·laborador de *La Crònica de Catalunya* i corresponent de *La Marina*, de l'Habana, entusiasta de la figura de Cristòfor Colom i entestat amb la idea que Barcelona tenia el deure d'aixecar-li un monument, fins que Rius i Taulat l'incorporà a la Comissió organitzadora d'aquell projecte. Francesc Camprodon, el mestre francès Demay Schenbrunn, Josep Anselm Clavé, Joan Sarríols, el jurisconsult Gonçal Serraclara, Perudit Dr. Pi i Molist, el poeta Llabeira, els pintors Soler i Rovirosa, Planella, Lluís Pellicer i Modest Urgell, l'arquitecte Emili Sala, i molts altres que farien la llista interminable.

Però a la botiga d'en Pitarra hi anaven pocs actors. En Roure diu que era perquè tots treballaven en llurs oficis.

J. B. XURIGUERA